

ספר הלכות פורים כל-בו מד

ספר כל-בו

מ"ה דין הלכות מגילה ופורים וסדר התפלה .

קריאת מגילה בזמנה מצות עשה מדברי סופרים והכל חייבין בקריאתה אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררין ומחנכין הקטנים לקרותה . ומבטלין תלמוד תורה מפני קריאתה שאין דוחין קריאתה מפני שום דבר מצוה רק לקבור מת מצוה שאין לו קוברין שקוברין אותו תחלה ואח"כ קורין את המגילה וכן דעת הר"ם במז"ל וה"ר דוד ב"ר לוי כ' דקאמר מת מצוה לאו במת שאין לו קוברין אלא כל אדם כשר שמת נמי דינו כך הוא . אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יצא והוא שישמע מן הקורא שנתחייב לקרות לפיכך אם היה הקורא שוטה או קטן אין מוציאין אחרים ידי חובתן . אבל כהנים וישראלים ועבדים משוחררין חללים וממזרים סריס אדם סריס חמה פצוע דכא וכרות שפכה כל אלו מוציאין אחרים . וקטן שהגיע לחנוך כתב בעל "הדבר" שמוציא אחרים . נשים כיון שהן חייבות שאף הן היו באותו הנס י"ל שמוציאות אף האנשים ואעפ"כ אין ראוי להשלים בהן עשר, דכל מקום שהצריכו עשרה אנשים בעינן . והבעל עשרת הדברות כתב שאין נשים מוציאיות אנשים בקריאתם והטעם משום דקול באשה ערוה . ואע"ג דמדליקות נר חנוכה ומברכות לא דמי לפי שאין צורך שיהיו שם האנשים בעת ההדלקה . וטומטום לפי הדעת הראשון מוציא אחרים ממה נפשך ואנדרוגינוס ג"כ נראה שמוציא שהרי מחוייב הוא . שאף הן היו באותו הנס שעל הכל גזר אף באנדרוגינוס . וחרש אין מוציא לכתחלה הא דיעבד שפיר דמי שהרי מצינו בק"ש שאם לא השמיע לאזנו יצא . ולפי מה שכתב הרמב"ם ז"ל נראה שחרש מוציא לכתחלה שהרי לא הוציא מכלל המוציאין רק שוטה וקטן . השומע מקרא מגילה ממי שהוא מודר הנאה ממנו יצא דומיא דשופר דאמרינן המודר הנאה משופר מותר לתקוע תקיעה של מצוה . חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום מראש ועד סוף שנאמר אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי וזה הפסוק במזמור אלי אלי למה עזבתני שנאמר על אסתר .

ולפיכך למדו ז"ל מזה חיוב הקריאה ועל כן נהגו לפתוח אחר הקריא' בפסוק ואתה קדוש שהוא באותו מזמור . ולפי שרומז כאן חיוב הקריאה כלילה וכיום אמרו ז"ל שכל קריאה בפני עצמה מברכין שהחיינו על כל אחת . וכן נהגו בנרכונה . וכן כתב ה"ר יצחק ז"ל . אך הרמב"ם ז"ל כ' שאין מברכין שהחיינו על קריא' היום ומברכין על קריאתה שלש ברכות סימן להם מנח . מקרא מגילה . שעשה ניסים . ושהחיינו . וקורא את המגילה ולאחריה מברך בא"י הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתינו והנפרע לנו מצרנו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו בא"י האל הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם האל המושיע . ואע"ג דאמרינן אין חותמין בשתים הני שתים שייכי אהדדי ואין תשועה אלא בשתים . וצריכין אנו להוסיף שבח והודא' לאל על שתיהן אח' שנפרע לנו מן האויבים והאחרת גדולה מזו שהושיענו מידם ולא נפקד ממנו איש דכתיב ואיש לא עמד בפניהם וזהו פלא ונס גדול בלי ספק אין כמוהו שלא פגע אדם בהם . ירוש' לא אמרו ברכה לאחריה אלא בצבור וכתב הר"ז ז"ל שאין אומר האל הרב את ריבנו והטעם אחר שאמר אלהינו מלך העולם וכו' וטעם ה' לשונות מהודאה כנגד ה' תשועות שעשה לנו מעמלק . הרב את ריבנו על ידי יהושע . והדן את דיננו על ידי גדעון . והנוקם את נקמתינו ע"י שאול . והנפרע לנו מצרנו ע"י דוד . והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו על ידי מרדכי ואסתר . כרכים המוקפין חומה מימות יהושע בן נון בין בארץ בין בחוצה לארץ קורין בט"ו אף על פי שאין להן עכשיו חומה . ושאינן מוקפין חומה מימות יהושע אף על פי שהן עתה מוקפין קורין בי"ד . שושן הבירה אע"פ שלא הוקף מימות יהושע קורין בט"ו לפי שבה היה הנס . ולמה תלוי הדבר בימי יהושע ולא תלוי הדבר בימי אחשורוש כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל שהיתה חרבה באותו זמן ולא היה בה כרך מוקף תהיה פחותה משאר ארצות שיש בהן באותו זמן כרך מוקף והיו קורין בט"ו וכדי שיהיה זכרון לארץ בנס זה תלו הדבר בימי יהושע ויחשבו כאלו הן עתה מוקפין אע"פ שהן חרכין . אמנם צ"ע למה לא תלו הדבר במשה ואהרן ואפשר כי מפני כבודו של יהושע שהיה נלחם ראשית עם עמלק תלו בו

ספר הלכות פורים כל-בו מו

הדבר . פורים שחל להיות בשבת אין קורין את המגילה לפי שהכל חייבין לקרותה ואין הכל בקיאים לקרותה וגזרה שמא ילך אצל בקי לקרותה ויעבירנה ד' אמות ברשות הרבים ולפיכך בזמן הזה אנו נוהרין בחשבון העבור שלא יהא פורים בשבת שאין קובעין אדר אלא בזבד"ו . ולבני כרכין לא חששו לפי שהן מועטין ואם יזדמן אין קורין בשבת . הקורא את המגילה למפרע לא יצא . קרא פסוק אחד והשמיט לו השני וקרא השלישי וחזר וקרא השני שהשמיט לא יצא שזהו שקרא למפרע אלא כיצד יעשה יקרא השני ואחריו השלישי על הסדר . קרא ושהא אפילו כדי לגמור את כולה יצא והוא שיקר' על הסדר . קראה על פה לא יצא השמיט בה הסופר אותיות או פסוק וקראן הקורא כמתורגמן יצא . פי' שהמתרג' מוסיף הדברים חוץ מן הכתב כדי לברר טעם הדבר . קרא קריאה משובשת יצא שאין מדקדקים בקריאת' . אין קורין בצבור במגילה הכתובה על הכתובים ואם קרא לא יצא . ונותן טעם בירושלמי משום עמי הארץ דאמרי אפטורי קא מפטירי . כלומר שהיו סבורין שיאמרו ההפטרה ולא יתפרסם הנס בזאת הקריאה . ואע"פ שנגללין כספר תורה אלא א"כ היתה חסרה או יתרה על שאר היריעות כדי שתהיה נכרת על שאר ספרים אבל יחיד קורא בה ואפי' אינה חסרה או יתרה פי' ובלבד שתהיה כתובה על הקלף או על הגויל כספר תורה ותהיה תפורה בגידין ואם לאו לא יצא . ואם הוא בכפר או הלך כשיירא יכול לקרו' בין בספר בין במגילה ויוצא בה ידי חובתו . והבא מן הדרך לאחר פורים ולא קרא קוראה עד ט"ו ויוצא ידי חובתו כ"מ . וצריכ' שרטוט כאמתה של תורה פי' ק"ש אבל אינה צריכה עבוד לשמה . והגאון רב אחא משבחה והר"ף ז"ל כתב שצריכה עבוד לשמה . ושרטוט דקאמר בשטה ראשונה קאמר ודי לו בזה דשטה ראשונה נעשית כשרטוט לשניה ושניה לשלישית וכן כלם . אבל ס"ת באמת צריך שתהא משורטטת כולה . ואסור לכתבה אפילו אות אחת שלא מן הכתב דלמא מתרמי ליה שבשת' וכתב ליה . אין כותבין את המגילה אלא בדיו . כתבה במי עפצא וקנקנתום כשרה . ובכל שאר מיני צבעונין פסולה . פירוש קנקנתום חרתא דאושכפי . כתבה על הנייר או על עור שאינו

מעובד פסולה . וכן כתבה גוי או מין פסולה . היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות אפי' ברובה אם רשומן ניכר כשרה ואם אין רשומן ניכר אם היה רובה שלם כשרה ואם לאו פסולה . צריכה שתהיה תפורה כולה עד שיהיו כל עורותיה כמגילה אחת ואינה נתפרת אלא בגידין כס"ת . תפרה ג' תפירות בקצה אחד וג' בקצה אחד וג' באמצע כשרה ואע"פ שאינה תפורה על פני כולה מפני שנקראת ספר ונקראת אגרת . כך פי' הרמב"ם מה שאמרו בגמרא ואם הטיל בה ג' חוטי גידין כשרה ובלבד שיהיו משולשין . ויש מפרשים ובלבד שיהיו משולשין כלומר שיהיה מראש התפר עד מקום תפירת הגיד ברווח שיש ממנו עד תפירת הגיד הב' ומהשני לשלישי עד סוף התפר . וכתב בעל העתים ז"ל שאם תפר השאר בחוטי פשתן והטיל בה ג' חוטי גידין כשרה . ושיור התפר שמשירין בתחלת היריעה ובסופה הלכה למשה מסיני כדי שלא יקרע . ושאלו אל הר"ם אם המגילה צריכה הקף גויל ועמוד והשיב בתשובות ר"ת ז"ל דנקראת ספר ונקראת אגרת ועבדין לחומר' ודיינין ליה דין ספר לכל מלי לבר מחדא מלתא דיהיבנין ליה דין אגרת שאם הפיל בה ג' חוטין כשר' כמו שכתבנו . אבל לענין הקף גויל כל גוף האותיות בצורתן ובזיינן של שעטנ"ז ג"ץ ובחסרות ויתרות הכל כדין ספר תורה . ועמוד נמי צריכה כדאית' פ"ק דבבא בתרא ומניח חל' מצד אחד כדי לגול עמוד ומצד אחר כדי לגול היקף . ובספר התרומה כתב שצריך לכתוב מ"ח שורות כספר תורה . ובמסכת סופרים ראיתי שצריך מ"ב שורות כנגד המסעות או ס' כנגד ששים רבוא או ע' ואין ידוע כנגד מי או צ"ח כנגד צ"ח קללות שבמשנה תורה . ומיהו נראה שאין להקפיד במגילה כמנין השורות כלל רק שלא יהיו נקודות ושלא יהיו ברכותיה כתובות בה ולא תהיה כתוב' בין הכתובים ע"כ . וה"ר אשר ז"ל כתב והמגילה צריכה שתהא כתובה על הגויל כדתנן כתבה על הדפתירה לא יצא וכיון דלא יצא צריכין אנשים ונשים לשמוע ממגילה כתובה על הגויל וכל ש"כ לקרוא בתורה בבית הכנסת צריך שיקרא בספר תורה כתובה על הגויל ע"כ . אבל במקום שאין גויל מצוי קורין בשאר דשעת הדחק שאני וכן נמי ספר תורה . וה"ר יעקב מפרש כי

מח ספר הלכות פורים כל-בו

עבור אלו הארצות חשוב כגויל ומייתי ראייה מהא דתנן במסכת גיטין פרק קמא דבעיני כתב שאין יכול לזייף וכו' ועבוד שלנו כתב שאין יכול לזייף הוא עכ"ל. ומותר לקרות את המגילה היכא דלא אפשר במגילה גזולה כיון דקיימא לן גבי שופר דאין בקול דין גזל כ"ש שאין בקריאה דין גזל. וא"ו דויוזא צריך לממתחא בזקיפה דכלהו בחד זקיפה אזדקיפו וצריך שיהיו כל עשרת בני המן אריח על גבי אריח שלא תהא תקומה למפלתן. וצריך הקורא לקרו' עשרת בני המן ועשרת בנשימה אחת לפי שכלם נתלו כאחת ונהרגו כאחת. וצריך לומר עשרת בני המן ועשרת ואיש שלפניהן הכל בנשימה אחת. ומנהג להיות קורא ופושט כאגרת משום פרסום הנס. ואחר הקריאה כורכה ומכרך לאחריה כמו שכארנו. ובמקום אחר מצאתי הקורא את המגילה בצבור כורך וקורא כספר תורה ואינו פושטה כאגרת וכן המנהג בשתי ישיבות רבינו שבבבל ובכל מקומות ישראל כורך וקורא וכן המנהג כ"מ. וצריך הקורא שיכוין להוציא כל מי שישמענו שיהיה מחויב בה. הקורא את המגילה עומד ויושב מה שאין כן בתורה שצריך הקורא לקרות מעומד שנאמר ואתה פה עמוד עמדי. ואפי' עשרה קורין כאחד ועשרה מתרגמין יצאו פי' איידי דחביבה להו יהבי דעתייהו. וכתב הרמב"ם ז"ל וקורא אותה גדול עם הקטן ואפילו בצבור. הקורא את המגילה בכל לשון יצא והוא שתהיה כתוב באותו לשון שאם לא כן הויא כקורא על פה דקיימא לן דלא יצא. ויש אומרים שאם השומע היה יודע אשורית ויודע לעז ומכירו שאינו יוצא אם לא באשורית ומוכח מן הירושלמי דבעי יודע אשורית. ויודע לעז מהו שיוציא אחרים בלעז ומשני כל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתן אמנם לפי הגמ' שלנו נראה שאפילו יודע אשורית יצא בכל לשון שיבין והוא שתהא כתוב בו. והלועז ששמע אשורית יצא אע"פ שאינו מבינו מידי דהוה אנשים ועמי הארץ דהא איכא מצות קריאה ופרסומי ניסא. זמנים הרבה תקנו להם חכמים כמו שמפורש בגמרא ובזמן הזה אין קור' אותה אלא בזמנה כמו שבארו ז"ל הואיל ומסתכלין בה עניי' לחלק להם מעות פורים לסעודות פורים וכשיראו שקורין בשאר הזמנין ולא יתנו

להם יפנו וימנעו משמחת פורים שלא יתנו לכם לבקש עוד . והרי"ף פ"י הואיל ועיניהם של עניים נשואות לתת מעות פורים אחר קריאתה מיד נצטרך לחלק להם מיד ושמא יאכלום מיד ולא ישאר בידם במה יעשו סעודת פורים בזמנה וקיימא לן שסעודת פורים אינה אלא בזמנה ואנו אין בידינו מה לחלק להם שני . ויש מפרשי' שמסתכלין בה שמונים כמה ימים יש ממקרא מגילה עד פסח ויבאו לאכול חמץ בפסח . ויש שגורסין ומסתכנין בה פ"י להעמיד הדת מפני האומות ואם יהיו זמנים הרבה ירגישו האויבים בדבר . ואע"פ שזכרון נס חנוכה עושין חכמים ולא חששו לה אפשר לומר לפי שאותה מצוה היא לזכרון הנס של השמן לא לזכרון נס נקמת האויבים אבל זה שהוא זכרון נקמת האויבי' יש לחוש שלא יקנאו על זה נמצא שאין קורין אותה בזמן הזה אלא בי"ד כפרים ועיירות ובט"ו כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון . בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם היתה דעתו לחזור למקומו בזמן הקריאה ונתעכב ולא חזר קורא במקומו ואם לא היה דעתו לחזור אלא אחר זמן קריאה קורא עם אנשי המקום שהוא שם . וכרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו אם אין ביניהן יותר על אלפים אמה הרי זה ככרך וקורין בט"ו . ובתוספתא גרסינן דבן כרך שהיה מפרש והולך בשיירא והיה על היס או במדבר ביום י"ד קורא בו ביום דכיון שאינו במקומו הולך אחר רוב העולם . וכת' הרמב"ם עיר שהיא ספק אם מוקפת חומה מימות יהושע אם לא קורין בשניה' בי"ד ובט"ו ובלילה אין מברכין עליה רק בי"ד שהוא זמן קריאה לרוב העולם . ויש שואלין מפני מה אין קורין את המגילה מספק ב' ימי' ויש לתרץ לפי שאינה רק מדבריהם והם אמרו . ועוד כתיב ולא יעבור משמע שבני כרכין לא יוכלו לקרות כי אם בט"ו ובני עיירות ג"כ לא יקראו בט"ו . ומי שרוצה לפרש ולצאת בשיירא כתב רבינו אפרים ז"ל שיכול להקדים ל"ג שהוא זמן קהלה לכל ומוכח מדאמר שלא בזמנה בעשר' והיכי משכחת לה שלא בזמנה בזמן הזה אם לא כי האי גונא כשמפרש ויוצא בשיירא אמנם אם נתעכב ונמלך ולא הלך חזר וקורא בי"ד ואע"פ שקרא בי"ג כדין בן כפר שהקדים ביום הכניסה שאם היה בעיר בי"ד שחזר וקורא

עמה'. וכתב הראב"ד ז"ל שנהגו לקרותה מבעוד יום ליל י"ד כדי להקל על החלושים והמעוכרות והכחורות שלא להתענו' יותר מדאי. והמקרא שלא בזמנה בעשרה לפי שאחר שאין זמנה צריכה פרסום יותר אבל בזמנה נקראת ביחיד שאינה צריכ' פרסום גדול אחר שהוא זמנה והר"ז ז"ל כתב דבעינן עשרה בין בזמנ' בין שלא בזמנה. והראב"ד ז"ל הכריע וכתב דלענין בעינן עשר', מיהו במקום שיש צבור שקראוה בעשרה אם יש שם יחיד או אחרים שלא קראו עמהם יוכלו לקרותה ביחיד כיון שהיה בצבור פרסום הקריאה והר"ם כתב במקום שאין מנין אם יש שם ד' או ה' ויש אחד מהם יודע לקרות המגילה והאחרים אינם יודעין האחד פוטר את כולן. אבל אם כולן יודעים אותה יקראו כולם לעצמם. הקורא המגילה לחולה או ליולדת צריך לברך לפניה ולאחריה אע"פ שכבר יצא ידי חובתו בבית הכנסת ומברך אפילו ביחיד עכ"ל. וכתבו מקצת הגאונים שאין מברכין על קריא' המגילה אם לא יהיה בעשרה לא לפניה ולא לאחריה. וקריאת הלילה כשרה כל הלילה וקריאת היום כל היום. ואין קורין אותה ביום אלא עד שתנף החמה ואם קראה משעלה עמוד השחר יצא. שני ימים אלו שהם י"ד וט"ו אסורים בהספד וכתענית בין לבני עיירות בין לבני כרכים ויום שלפניהם ושל אחריהם גם כן. ויש שנהגו להתענו' ביום י"ג שהוא יום שלפניהם לפי שלא נאמר אלא תעני' של צער אבל התעני' שאנו עושי' אינו אלא זכר לתענית אסתר ושיזכור כל אדם שהבורא ית' רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אליו בכל לבבו כאשר עשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. וכתב רב אחאי גאון דכי חל פורים יום א' מקדימין ומתענין יום ה' כדי שלא יכנס בשבת כשהוא מתענה שאין מתענין ערב שבת אלא תענית של צבור וכגון תענית חלום וכן נהגו בהרבה מקומות. וכן דעת הר"ם ז"ל. פעם אחת באה אשה אחת ושאלה לפני הר"ש ז"ל שהיא רוצה לרכוב אחרי השלטוני אמרי' אם אוכל לאכול היום ואתענה למחר והשיב אינו מותר לאדם בעולם לפרוש מן הצבור. אמרינן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות. ויש אומרים שאע"פ שהיו מתענין עם הצבור בחמישי חוזרי' ומתענין בששי כדי לסמוך

התענית לפורים שכן דינו הואיל ואי אפשר לעשות כשבת יתענה בע"ש. ורבי קורא עליו הכסיל בחשך הולך. והוכח עצמו שאינו מתענה אלא זכר לדבר והוא מחמיר על עצמו לעשות כמקומו' כאלו הוא קבוע מן התורה כיון שהורגלו רבים בחמישי דיו בכך עכ"ל הר"ם ז"ל, אך בארצות הללו נהגו לעשותו בע"ש. ובשנה מעוברת שאין קורין מגילה אלא באדר שני שני הימים האלו אסורין אף באדר ראשון בהספד ובתענית שאין בין אדר ראשון לאדר השני אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים. ואע"פ שאמרנו יום טוב לא קבלו עליהו כלומר אסור עשית מלאכה מפני שהיו רובן עניים מפני הגלות והיתה גזרה שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה. מ"מ אחר כן נתקבל כמנהג ומנדין כל העובר ועושי מלאכה בפורים. והירושלמי מוכיח שמותר בעשיית מלאכה מדאמר היה כותבה דורשה ומגיהה. וזה נוכל לדחות שזה אפשר שר"ל בשעת הדחק שלא היה להם מגילה אחרת לקרוא עד שיכתבנו' ואם תאמר הרי יש לו זאת שמתעסק ממנה נוכל לומר שהיא שאולה ממי שהוא רוצה להשיבה אליו ואינו מניחה להם לקרות. ומכל מקום ראוי לשמוח בו שמחה יתירה לתת שבח והודאה לשם ית' על הנס הגדול. אבל אין אומרים הלל בפורים לפי שקריאת' היא הלולה כלומר שזו היתה כונת הקריאה כדי שיזכרו הנס ויתנו שבח והודאה לשם יתברך וזה שיסד הפייט כי מקום תהלה היתה לישראל. ויש טעם אחר בגמ' דהיכי לימרו הלל הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשוורוש אכתי עבדי אחשוורוש אנן ר"ל שבאותו הזמן היו בגלוי' עדיין תחת יד אותו רשע ואין לומר הלל כי אם על הגאולה שלמה כגון יציאת מצרים ונס חנוכה שחזרה להם המלכו'. וערבי' שחרי' ומנחה מזכירין בהודאה על הנסים וחוזר לתפלתו. וכמו שמזכיר ענין היום כתפלה בהודאה כך מזכיר בכרכ' המזון ובברכת הארץ ומשפטו בכל דבר כמשפטו בחנוכה אשר כתבנו במקומו. ואחר תפלת ערבית אומר קדיש זוטא ואין אומר תתקבל לפי שעתיד לומר סדר קדושה אחר המגילה ואחר הקדיש נהגו לומר פיוט אחד ואחר כך מברך ג' ברכות כאשר כתבנו וקורא המגילה וכל הקהל אזניה' אל המקרא להביין הנס הגדול. ונהגו לגעור למי שמסייע אל החזן בעל

ספר הלכות פורים כל-בו נב

פה והטעם שמא השומע יתן לב לקריאתו שהיא על פה ולא לקריאת החזן דכבר בארנו קראה על פה לא יצא . ונהגו לרוב פרסום הנס לקרא כל הקהל בקול רם ארבע פסוקים של מגילה ואחר כך חוזר החזן וקוראם אחריהם והם איש יהודי . ומרדכי יצא . ליהודים . כי מרדכי . ואחר קריאת המגילה מברך הרב את ריבנו כאשר כתבנו . ואחר כך אומר סדר קדושה ומתחיל ואתה קדוש ואין אומר ובא לציון לפי שאין גואל בא כלילה . ואחר כך אומר קדיש שלם והולכין לבתיהן לשלום ואוכלין סעודתן והמנהג לאכול זרעונים באותה לילה זכר לזרעונים שהיו אוכלין בבית המלך דניאל וחבריו כמו שכתוב ויתנו לנו מן הזרעונים . וכתב ה"ר אשר ז"ל כי יש נהגו שלא לאכול בשר כלילה ההוא כדי שלא יטעו ויחשבו שהיא סעודת פורים . ואחר אכילתן מברכין ברכת המזון ועל הנסים כמו שכתבנו . ובבוקר ביום י"ד אחר י"ח ברכות או' קדיש זוטא ומוציאין ס"ת וקורין בה ג' בפרשת ויבא עמלק עד סוף הסדר ואומר קדיש זוטא וגוללין ספר תורה ואומר אשרי ועומד ש"צ לקרות המגילה ומברך לפניו ולאחריה כאשר בירך כלילה ואחר כך פותח החזן ואומר ובא לציון וכל סדר קדושה ומחזירין ספר תורה למקומו ואומר קדיש שלם ואין אומר למנצח ולא שיר מזמור ואין נופלין על פניהם בשני הימים בלבד לפי ששניהם כאחד טובים וי"א מזמור אלי אלי למה עזבתני במקום שיר מזמור . ופורים שחל להיות באחד בשבת כתב ר"ת ז"ל שמכדילין קודם קריאת מגילה וכן דעת הראב"ד ז"ל ואומר ויהי נועם אחר י"ח ברכות ואחר כך קורין את המגילה ואחריה אומר ואתה קדוש ואין אומר ויתן לך אמנם מנהג נרבונה שלא להכדיל עד אחר קריאתה ואחר ויהי נועם וסדר קדושה כשאר מוצאי שבת ואין אומר ויתן לך . ויש מקומות שלא נהגו לומר ויהי נועם והר"ם נ"ע כתב שאומר ויהי נועם ואתה קדוש ויתן לך . והר"ף ז"ל כתב מיהו לא נהגו לומר ויהי נועם כי אם ואתה קדוש . ואחר צאתם מבית הכנסת שחרית מחלקין מעות פורים ונותנין לכל מי שירצה לקבל ואין מדקדקין בדבר והכל להרבות השמחה ואין משנין מעות פורים לצדקה אחרת במקום שאין שם מנין . כתב הר"ם נ"ע שיכול אדם לעכב מעות פורים שלו

לעצמו ויתנם במקום שירצה ומגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהם רצועה לסנדלו . ומשלחין מנות איש לרעהו . ואל העשיר שולח שני מנות ואל העני מנה אחת . ונפקא לן מקרא דכתיב ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאדם אחד . ומתנות לאביוני' ב' מתנות לשני אביונים כך כתב ה"ר אשר ז"ל . והר"ם ז' כתב אין פחות מב' עניים ונראה שדקדק מדאמר בלשון רבים . ואוכלין סעודת פורים לשמחה . וסעודת פורים שאכלה בליל לא יצא . וי"מ כעין לילה כלומר כשאין אבוקה כנגדו דרך שמחה . וסעודת פורים שחל להיות בשבת מאחרין אותה ואין מקדימין והטעם שאין עושין אותה בשבת משום דלא מצי לקיים ומשלוח מנות ובירושלמי נותן טעם אחר דכתיב לעשו' אותם ימי משתה ושמחה מי ששמחתו תלויה בב"ד יצא שבת ששמחתו תלויה בידי שמים כלומר דמקודש ודאי מששת ימי בראשית . וכבר כתבנו למעלה שאסורין בעשיית מלאכה בקבלת מנהג על כל ישראל ואין לזלזל על המנהג כיון שפשט אסורו על כל ישראל . אמנם בנין של שמחה כגון לבנות בית חתנים ונטיעה של שמחה כגון הנוטע בורנקי של מלכים מותר . וכן מלאכת מצוה שריא כגון כתיבה של מצוה . ומותר לכתוב פסקי הלכות ופשטי המקראות שאדם שמח בהן כדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב . ואגרות של שאלת שלום וקורא בספר הזכרונות וכן כל דבר שאין צ"ע נראה שמותר . ונוכל לומר שאין אסור מלאכה רק לבני יומן ולאותן שהקדימו לקרות שאסורין ביום י"ד אבל בהספד וכתענית של זה אסור בזה בין לפניהם בין לאחריהם . וכן בשנה מעוברת אסורין אף באדר ראשון בשני הימים כמו שכתבנו בין לפניהם בין לאחריהם . וחייב אדם לבסומי בפורי' לא שישתכר שהשכרות אסור גמור ואין לך עבירי גדולה מזו שהוא גורם לגלוי עריות ושפיכות דמים ולכמה עבירות זולתן אך שישתה יותר מלימודו מעט כדי שירכה לשמוח ולשמח האביונים וינחם אותם וידבר על לבם וזו היא השמחה השלמה . ואף על פי שאסור בהספד נוכל לומר שמי שהיה אבל שני ימים או שלשה קודם פורים שנוהג אבלותו משום די"ט לא קבלו עליהו . אבל האונן מותר בכשר ויין דלא אתי עשה דיחיד דאבלות ודחי

עשה דרבי' דאורייתא לשמוח בפורים דדברי קבלה נינהו כדברי תורה . וצריך עיון אם נושאין נשים בפורים לפי שאין מערבין שמחה בשמחה . או נאמר שלא אמרו אין מערבין שמחה בשמחה אלא בימים טובים דכתיב בהו בקרא ושמחת בחגך מן התורה אבל דברי קבלה הם או דלמא חכמים עשו חזוק לדבריהם כשל תורה וצריך עיון .

נשלמו הלכות מגילה ופורים תהלה לאל :

מו דיין סדר ארבע פרשיות .

לעולם אין אדר בא אלא בזבד"ו פירוש אדר הסמוך לניסן לעולם לא יבא כי אם בשבת או בשני או ברביעי או בששי בשבת והסימן זבד"ו . ועל אותו הסימן עשו ז"ל סימנין אחרים לדעת בהם ענין הפרשיות וענין ההפסקות ואלו הם הסימנין זט"ו ב"ו ד"ד ובי"ו . פירו' זט"ו אם יבא ראש חדש אדר הסמוך לראש חדש ניסן ביום שביעי קורין בו ביום פרשת שקלים . ובשבת שניה שהוא ח' בו קורין פרשת זכור ובשבת שלישית שהיא ט"ו בו מפסיקין והוא מחרת פורים וזהו סימן זט"ו כלומר חל ראש חדש אדר כשביעי מפסיקין בט"ו בו . ופירוש ב"ו אם חל להיות בשני בשבת מקדימין וקורין פרשת שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין לשבת הבא' שהיא ששה בו וזהו סימן ב"ו כלומר חל בב' מפסיקין בו' בו . ופירוש ד"ד חל להיות בד' בשבת מקדימין וקורין פרשת שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין לשבת הבאה שהיא ארבע בו וזהו סימן ד"ד כלומר חל ר"ח להיות ביום ד' מפסיקין ד' בו . ופירוש ובי"ו אם חל ר"ח יום ו' יש בו ב' הפסקות שמקדימין וקורין פרשת שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין למחרת שהוא ב' בו וקורין פרשת זכור בשבת שני' שהיא תשעה בו ומפסיקי' פעם אחרת בשבת שלישית שהיא י"ו בו וזהו סימן ובי"ו כלומר חל ראש חדש להיות יום ששי מפסיקין ב' בו וי"ו בו ולעולם אין מפסיקין בין שלישי לרביעי וסימן כמו לד' כוסות של פסח בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה בין שלישי לרביעי לא ישתה . לעולם קורין פרשת שקלים או לפני ראש חדש אדר או ביום ראש חדש והטעם שבאחד באדר

משמיעין על השקלים ועל הכלאים כדי שיביאו בני ישראל שקליהם באחד בניסן כי בראש חדש ניסן מביאין קרבן מתרומה חדשה . ועוד אמרו ז"ל טעם אחר במסכת סופרים לפי שהיה גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהמן הרשע היה עתיד לשקול שקליו לישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו זכר לאותן שקלים . קורין פרשת שקלים בשבת הסמוכה לראש חדש אדר מלפניו ולמה קורים פרשת זכור קודם פורים להקדים זכירה לעשיה כמו שכתוב והימים האלה נזכרים ונעשים ועוד כדי לקרות זכור את אשר עשה לך עמלק סמוך למפלתו של המן . ולמה קורין פרשת פרה לשלישית שכך אמרו ז"ל דורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום וטמא לא היה יכול לעשות פסח עד אחר הזאה וטהרה ולפיכך קורין פרשת פרה בשלישי שיש בה הלכות טהרה ודיני הזאה כדי שילמדו ישראל לטהר עצמן לפני הפסח ויעשו הפסח במהרה . ולמה קורין פרשת החדש ברביעית מפני ראש חדש ניסן שענינו של יום היא וחדש ניסן הוא ראשון לכל החדשים ולסדרי הרגלים . ואמרו ז"ל בדין היה להקדים פרשת החדש לפרשת פרה שהרי באחד בניסן הוקם המשכן ובשני לו נשרפה הפרה ולמה קדמה פרשת פרה לפי שהיא טהרתן של ישראל וכן אמרו ז"ל וכנבלתם לא תגעו ברגל שכן ישראל חייבין לטהר עצמן ברגל . הנה כתבנו טעם לכל ד' פרשיות וכבר בארנו למעלה סדר קריאתם בתורה :